

Bunjevci i Šokci u skladbama Dr. Josipa Andrića

— uz 95-godišnjicu rođenja hrvatskog skladatelja, muzikologa, književnika i urednika Hrvatskog književnog društva Sv. Jeronima. —

Julije Njikoš, Zagreb

Dr. *Josip Andrić* rođen je 14. ožujka 1894. godine u bačkom selu *Bukinu*. Šaregrad sa srijemske strane Dunava a Bukin s bačke strane, dva su bliska sela, koja su među sobom uvijek bila u prometnoj i gospodarskoj vezi svojih stanovnika. Bukinski Šokci ženili su se sa Šarengračankama, a bukinske Šokice udavale su se za Šarengračane. Tako je i baka dr. Andrića bila Šarengračanka. Kad mu je kao petogodišnjem dječaku umrla majka Eva rođ. Fabry iz Plavne, sela nasuprot Vukovara, brinula se za nj neko vrijeme njegova tetka Reza Maričić iz Šaregrada — majka našeg poznatog glumca Josipa Maričića. Kasnije se preselio u Morović kraj Šida u Srijemu u kojem je proveo mladost do završetka pučke škole. 1. rujna 1905. godine upisuje ga otac u Gimnaziju u Slavonskoj Požegi. Već u drugom razredu otkrio je njegov glazbeni talenat prof. Rikard *Krestin*. U ono vrijeme bio je zborovođa đačkog tamburaškog zbora požeške gimnazije »*Bisernica*« — đak Dragan Korenić, koji ga je uveo u tamburaški zbor. Tambura je bila prvo glazbalo koje mu je otac još kao morovićkom pučkoškolcu kupio 1903. godine u Srijemskoj Mitrovici, — dakle iste godine, kada je u Sisku počeo izlaziti časopis »*Tamburica*«.

U proljeće 1909. godine za vrijeme jednog tamburaškog pokusa, mali je Andrić prišao zborovođi Koreniću, pružio mu note svoje prve skladbe zamolivši ga, da se to odsvira. Kada je ta mala skladba, koju je nazvao *Proljetna pjesma* bila izvedena, drugovi se, odobravajući, zagledaše u četvrtoškolca, biserničara, koji se usuđuje već i komponirati. Tri godine nakon toga članovi tamburaškog zbora »*Bisernica*« birajući sebi za slijedeću školsku godinu svog novog dirigenta, pošto je dosadašnji đak Korenić prešao na zagrebačku gimnaziju, izaberu na tu dužnost 15-godišnjeg učenika Josipa Andrića... Tako je mladi skladatelj došao do prvoga jednodušnog priznanja.

Za vrijeme školskih praznika skladao je u Moroviću koračnicu *Na Sokolovac* sjećajući se mnogih šetnji na to požeško brdo, a u rujnu, početkom nove školske godine, kao mladi dirigent i skladbu *U Jagodnjaku*... Te dvije kompozicije, zajedno s onom prvom — *Proljetnom pjesmom*, čine ciklus prvih Andrićevih skladbi, kojima je dao zajednički naslov »*Pod požeškim brdima*« i označio ih kao svoj opus 1.

Bačka sela Bukin i Plavna iz kojih je po ocu i majci potekao, srijemsko selo Šaregrad odakle je

jedna grana njegovih predaka i u kojem je kao dječak boravio, drugo srijemsko selo Morović u kojem je završio osnovnu školu te Slavonska Požega, gdje je kao gimnazijalac stekao svoje izobrazbe, pa i glazbene su područja odakle je Andrić udisao narodni glazbeni duh, kojim diše sva njegova glazba, a to je duh slavonsko-srijemsko-bačke narodne glazbe.

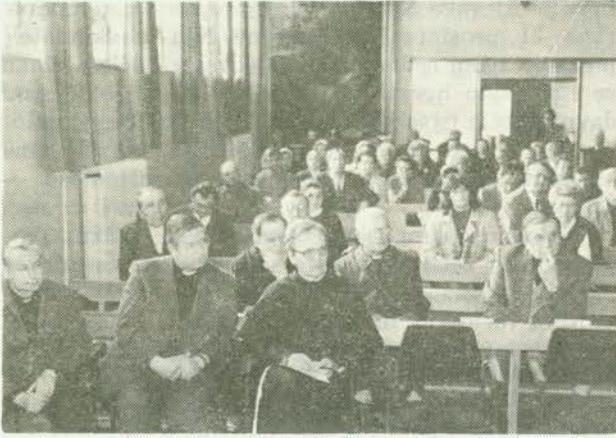
Josip Andrić

Slavonija, Srijem, Baranja i Bačka jedno su glazbeno područje u našoj narodnoj glazbi. To je područje istih melodija, istih ritmova, istog glazbenog izražaja, područje, na kojemu je tambura postala naše glavno i općenito narodno glazbalo.

Bačka, zapremajući geografski sjeveroistok toga glazbenog područja, ističe se posebno etničkom šarolikošću, koja začudo nije bitno utjecala na glazbenu fizionomiju pojedinih etničkih skupina.

Šokački elemenat je jedna od najstarijih živih spona između sva četiri sastavna dijela toga područja. Glazba tog šokačkog elementa jedna je od najznačajnijih kulturnih tradicija, koja je ondje do danas sačuvana. Šokački glazbeni folklor sačuvan je sa svojim specifičnim značajkama kao oseljivost u velikom bogatstvu cjelokupnog našeg narodnog glazbenog blaga.

Dok je glazbeni folklor slavonskih, srijemskih, pa i baranjskih Šokaca sabiran, zapisivan i proučavan u našoj melografiji, glazbeni folklor bačkih Šokaca ostao je po strani — nezapažen, nezapisivan i neproučavan. A nije mnogo bolje bilo niti s bu-

Sudionici tečaja

njevačkim glazbenim folklorom, koji se u Bačkoj nadovezuje na šokački.

Osnivač Jugoslavenske muzikologije Osječanin Franjo Ksaver Kuhač, koji je prvi sabirao i proučavao narodne melodije svih južnih Slavena, zalazio je i u Bačku. U njegovim poznatim zbirkama među dvije tisuće južno-slavenskih narodnih melodija ima 47 pjesama i iz Bačke. Poslije Kuhača i kasnije dr. Vinka Žganeca nije više nitko sustavno posvećivao pažnju šokačkom glazbenom folkloru u Bačkoj.

Dr. Josip Andrić potaknut od Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, poslije Drugoga svjetskog rata, da kao rođeni Bačvanin sustavno sakupi narodne melodije bačkih Šokaca i Bunjevaca, popunio je prazninu, koja je postojala u našoj melografiji. Od 1947. godine obavljao je taj posao, pa je za nepunih 12. godina sabrao i zapisao oko 1.300 narodnih melodija iz svih bačkih mjesta u kojima žive Šokci i Bunjevci. Od toga broja otpada oko 900 zapisa iz sela bačkih Šokaca, a ostali su iz bunjevačkih mjesta.

Počeo je sa Plavnom — rodnim selom svoje majke. To selo ima svoju izrazitu folklornu fizionomiju sa svim elementima šokačkog narodnog života i u ikavskom govoru, u pjesmi i plesu, narodnoj nošnji i u narodnim običajima. Nivelizacijom koju provodi civilizacija, ti su folklorni elementi potiskivani, njih pomalo nestaje, ali jezgra je još uvijek ondje i neće još dugo odumrijeti. To se posebno očituje u velikom glazbenom blagu, koje je baš u Plavni Andrić otkrio. Jer, od 900 narodnih melodija, koje je zapisao među bačkim Šokcima, 280 ih je iz Plavne. U cijeloj našoj zemlji nema valjda ni četiri-pet sela, u kojima je zapisan tako velik broj narodnih melodija. Tridesetak pjevača i pjevačica, većinom starijih osoba, pjevalo je u Plavni pjesme za te tolike Andrićeve zapise. Najstarije pjevačice bile su Kata Vinković, Manda Marijanov, Ivka Bartulov i Kata Somborac, a najstariji pjevači Marin Bartulov i Miša Pinter.

U Požeškoj dolini Dr. Andrić zapisuje također oko 350 narodnih melodija. Većina njih ugledala

je svjetlost dana 1969. godine u Andrićevoj zbirci narodnih pjesama iz Požeške doline.

Osim toga dr. Andrić zapisao je u Slavoniji oko 210 narodnih melodija, pripremio zbirku od 120 narodnih pjesama s otoka Hvara i 20 narodnih pjesama iz Zrinja, Turopolja i karlovačkog kraja, zapisanih 1951. godine. U rukopisu je i zbirka od 25 narodnih pjesama slovačkih Hrvata iz 1943. godine.

Duh narodnog glazbenog folkloru slavonsko-srijemsko-bačkog tipa, provejava gotovo sva njegova djela, a do danas je on svakako skladatelj koji je dušu tambure najbolje poznao i u svojim skladbama za tambure najvjernije iznosio. Voden tim duhom, Andrić je stvorio u razdoblju između 1912. i 1956. godine 125. nova kola i 82 pjesme na vlastite i narodne tekstove, kako je narod Slavonije, Srijema i Bačke stvarao svoja kola i pjesme stoljećima... Slušajući te Andrićeve pjesme i kola mnogi neće vjerovati da to nisu prave narodne pjesme i kola.

Nikad nitko nije glazbom uzveličao slavonska, srijemska i bačka sela tako, kao što je Dr. Andrić to učinio svojim novim kolima, od kojih je svako za sebe posebno karakteristično.

Jedna zbirka njegovih kola obuhvaća oko 25 raznih kola kojima je autor dao naslove raznih mjesta Bačke, svoga rodnog kraja kao: *Bukinsko kolo*, pa *Plavanjsko*, *Monoštorsko*, *Bosansko*, *Somborsko*, *Subotičko*, *Novosadansko kolo* i tako redom. Zatim slijedi zbirka od 25 kola s imenima raznih mjesta Srijema — kraja kompozitorove mladosti... Tu su opet u prvom redu *Šarengrađsko* i *Morovičko kolo* pa onda se nižu redom *Šidsko*, *Iločko*, *Mitrovačko*, *Tovarničko*, *Vukovarsko* itd, te zbirka kola raznih mjesta Slavonije u koju je uvrstio *Osječko*, *Požeško*, *Brodsko*, *Valpovačko*, *Donjo-Miholjačko*, *Rokovačko* i još neka kola... Osim toga Andrić je skladao veći broj drugih kola kojima je dao razne idiličke nazive kao primjerice: *Kolo na raskršću*, *Kolo pod lipom*, *Kolo u šljiviku*, *Kolo kraj bunara*, *Kolo na ledini*, zatim nazive po raznim vrstama rada kao *Radničko kolo*, *Učiteljsko kolo*, *Ladarsko kolo*, *Žetelačko kolo* i *Pudarsko kolo*... Neka od tih kola građena su u malom obliku, većina ih je u širem obliku nego prava narodna, a ima ih i takovih, koje je kompozitor razvio i u koncertni oblik. Ovdje ne ubrajamo njegovih 16 simfonijskih u širinu razvijenih plesova, koji nose nazive po raznim našim krajevima kao *Slavonski ples*, *Srijemski ples* i *Šijački ples* opus 140, *Baranjski ples*, *Zagorski ples* i *Međimurski ples* opus 141., *Primorski ples* i *Hvarski ples* opus 142., *Bunjevački ples*, *Šokački ples* i *Bački ples* opus 143, te *Bosanski ples* i *Hercegovački ples* opus 144. U ovaj ciklus svrstani su i *Gradišćanski ples*, *Ples Slovačkih Hrvata* te *Ples Moravskih Hrvata* opus 145. Ove plesove komponirao je Dr. Andrić između 1947. i 1950. godine. Instrumentirani su za razne sastave: simfonijski orkestar, mali orkestar, gudački orkestar, tamburaški orkestar, violinu i klavir i klavir solo...

Još kao mladić tražio je Andrić umjetničke tragove u tamburaškoj glazbi i počeo se za taj smjer boriti pisanjem u sisačkoj *Tamburici* i isticanjem posebnog značenja Canićevih skladbi za tamburaški orkestar. Pošavši njegovim primjerom odlučno je držao da svaki instrumenat umjetnički vrijedi toliko, koliko ima za nj dobre izvorne literature. Uz to je počeo sve više komponirati u Canićevom smjeru, pa je tako između 1910. i 1918. nastao niz tamburaških skladbi, koje su ga dovele do stvaranja *Morovičke suite* opus 2 (1910. g.), *Večernje rapsodije* opus 23 (1911. g.), suite *Balkanska zora* opus 19. (1912. g.), idiličke rapsodije *Na bunaru* (1914. g.), *Srijemske rapsodije* opus 37 (1914. g.), *Pastoralnog pentagrama* opus 49. (1917 — 1956. g.) i suite *S prozora moje mladosti* opus 46 (1918. g.). Nekako u to vrijeme, točnije rečeno između 1914. i 1916. godine, Andrić uči privatno muziku u Pragu, budući da mu otac nije dozvolio upis na konzervatorij. Sveučilišne nauke završava u Pragu, Zagrebu i Innsbrucku.

Prvi svjetski rat zaustavio je tamburašku glazbu u razvitku, pa je tako i Andrićevo stvaranje na tamburaškom polju jenjalo.

Posebno mjesto među najranijim Andrićevim vokalnim skladbama za glas i klavir zauzimaju *Tri Bunjevačko — Šokačke popijevke* opus 77.: *Subotici* — na stihove Petra Pekića, *Suton* skladane na stihove Ante Jakšića i *Pisma Risara* na stihove Aleksandra Kokića. Iste su tiskane 1940. godine u nakladi *Društva Bačkih Hrvata* u Zagrebu.

Godine 1939. rodila se i Andrićeva *Bačka simfonijeta* opus 76 rađena posve u klasičnom simfonijskom obliku: Prvi stavak u sonatnoj formi u kojem prikazuje rodni dom i rodno selo na širokoj bačkoj ravnici, drugi stavak u širokoj trodjelnoj formi je elegija o majčinoj grobu nad kojim se razliježe pjesma o Bačkoj, treći stavak scherzo — plesnog karaktera u kojem opisuje radost bačkog sela, dok četvrti stavak u formi ronda dočarava slušateljima dušu bačkih salaša, sela i gradova — i završava himnom radosti.

Prvo skiciranje *Bačke simfonijete* započeo je dr. Andrić u lipnju 1933. godine, i to najprije drugog stavka. Tek u jesen 1939. godine započeo je komponiranje I. stavka, kojega je završio 18. veljače 1940. Već u travnju iste godine izveden je na koncertu Hrvatskog tamburaškog orkestra »Zajc« u Hrvatskom glazbenom zavodu u Zagrebu. Uspjeh I. stavka kod publike i kritike, doveo je do odluke, da tamburaški orkestar »Zajc« u proljeće iduće godine izvede prvi puta cijelu *Bačku simfonijetu*. Tri stavka već su bila uvježbana, a kod završetka IV. stavka prekinuo ga je rat, tako da je praižvedba ove Andrićeve simfonijete bila godine 1947. Izveo ju je tamburaški orkestar Radio Zagreba pod ravnanjem Josipa Stojanovića.

Uz *Bačku simfonijetu* spomenimo još njegovu *Srijemsku simfonijetu* opus 100, *Malu seosku simfonijetu* opus 109 (1946. g.) i *Radničku simfonijetu*.

U tamburaškoj glazbi prvi je koncertne kompozicije s nazivom elegija skladao dr. Josip Andrić.

Prva je njegova *Šokačka elegija* opus 83. komponirana 31. prosinca 1940. godine. Nju je skladatelj posvetio svom rodnom selu Bukinu u Bačkoj. Kako se i po čisto hrvatskom imenu vidi, to je selo od davnina bilo naseljeno Šokcima. No u drugoj polovici 18. stoljeća naseljivali su se u tom selu Nijemci, koji su pomalo potiskivali starosjedioce — Šokce.

Skladatelj nam u ovoj elegiji iznosi sudbinu svoga rodnog sela, iz kojega se i on još kao dijete preselio u Srijem. Kroz lijepu šokačkim duhom prožetu melodiju te skladbe osjeća se tugovanje, koje je izazvano Andrićevim sjećanjem na rodno selo. *Bunjevačka elegija* opus 94. (1943. g.) je, možemo reći: prava glazbena sestra *Šokačke elegije*. Nju je skladatelj posvetio bunjevačkim salašima. Poznato je, da u Bačkoj žive dvije grane Hrvata: Južnije su naseljeni samo Šokci, a sjevernije Bunjevci. I jedni i drugi su se za stare Austro-Ugarske teško odupirali odnarođivanju i tuđinskom ugnjetavanju.

Bunjevci koji su živjeli kao seljani uglavnom na svojim salašima tu izvan sela i gradova, gdje je bilo sve veće prisilno odnarođivanje, sačuvali su svoj jezik, svoju narodnu svijest, svoju bunjevštinu. To je eto lebdjelo dr. Andriću pred očima, kada je usred Drugog svjetskog rata, dok je Bačka stenjala opet pod tuđinom, skladao *Bunjevačku elegiju*, koju je završio 12. rujna 1943. g. Iako iz melodije te kompozicije proizlazi tuga, ipak kroz nju probija vedra nada u oslobođenje, koje je moralo doći.

Rodni kraj čovjek nikada ne zaboravlja ... Uz njega nas veže cijelog života posebna ljubav, koja u raznim momentima dolazi do jakog izražaja ... Tako se i radnja Andrićeve operete *Na vrbi svirala* odvija u Bačkoj i Srijemu. Opereta *Na vrbi svirala* prvo je muzičko-scensko djelo iz života bačkih Šokaca. Radnja se događa u selu Plavni, koje leži s druge strane Dunava nasuprot Vukovara, s kojim je to selo od davnine najuže ekonomski povezano. Skela između Plavne i Vukovara i u ovoj je opereti važan faktor. Prva zamisao te operete potječe iz 1912. godine, kada je kompozitor još kao požeški maturant skladao uvertiru. Iza toga je prošlo preko 40 godina, dok nije 1955. godine konačno operetu dovršio, te je 1. veljače 1956. godine u samoj Plavni bila i njena praižvedba. Bio je to značajan kulturni događaj: omladina malog bačkog sela izvela je operetu, u kojoj su i radnja i glazba i libretista-skladatelj i svi izvađači iz istoga sela. Neka se u Plavnu ugledaju i druga naša ne samo sela nego i gradovi, kako se s mnogo ljubavi, volje, kulturnog smisla i ustrajnog rada mogu uz čedne sile postići i lijepa ostvarenja.

Na području crkvene glazbe stvorio je više od pedesetak skladbi počevši od Opusa 4 — *Ave Maria* za sopran, mješoviti pjevački zbor i orgulje iz travnja, 1910. godine. Ova je skladba tiskana u *Đačkom listu* »Slavonac« — III. godište, broj 5 u svibnju 1911. godine. Zatim slijede četiri crkvena muška zbora *Pred Marijinim oltarom* opus 12 iz 1912., 1913. i 1914. godine. Kao opus 16. bilježi dr.

Josip Andrić *Tri crkvena mješovita zbora: Griješniče jadni, Zlatnih krila* — uz pratnju trombona — i *U slavu Srca svetog* iz 1912. godine. Zatim slijede *Dva ofertorija* za muški zbor opus 24, te kao opus 33. *Missa in honorem B. Mariae Virginis* skladana 1913. godine u Moroviću i poslana na natječaj »Svetoj Ceciliji« u Zagreb. Pokojni maestro Franjo Dugan veoma se pozitivno izrazio o prstignjeloj misi i predložio je za tisak. Andrićev melodram *Kraljici* na riječi Nedjeljka Dugonjića — Vrhovčića nastao je 1922. godine i odmah izve-

mješoviti zbor i orgulje iz 1954. godine djela su Dr. Josipa Andrića na području duhovne glazbe.

Među klavirskim skladbama ističu se *Bačka sonatina* opus 107, *Subotičke impresije* opus 112 — sa stavicima *Sunce nad tornjem gradske kuće*, *Radost ide subotičkim ulicama*, *Na bajskom groblju*, *Subotičko veče* i *Na bunjevačkom prelu*, te *suita Bukin* opus 183 sa stavicima *Čežnja za rodnim selom*, *Pred rodnom kućom*, *Sokak moga djetinstva*, *Na majčinoj grobu* i *Radost rodnog sela*. Bukin, rodno selo Dr. Josipa Andrića između Bačke Palanke, Obrov-

Sudionici tečaja

den na akademiji u Jeronimskoj dvorani. To je djelo i tiskano 1937. godine. Šest pjesama za dva glasa, mješoviti pjevački zbor i orgulje pod zajedničkim naslovom *Pjesme svetim Hrvatima* — opus 81. nastale su u razdoblju između 1937. i 1947. godine. Posvećene su Sv. Nikoli Taviliću, Blaženom Marku Križevčanu, Blaženoj Ozani Kotorki i Blaženom Augustinu Kažotiću. Pod Opusom 108. nailazimo na *Tri Marijanske pjesme* za glas i orgulje: *Zdravo Marijo* i *Zdravo Kraljice* iz 1946. godine i *Spomeni se* — skladanu u Splitu 1951. godine.

Treba spomenuti i Andrićevu pjesmu *Oče naš* za glas i orgulje opus 111, zatim dvije meditacije za orgulje: *Prvi susret s Isusom* i *Meditacija o Bl. Nikoli Taviliću* opus 115 iz 1946. godine *Missu in honorem Sv. Nikoli Taviliću* za mješoviti zbor i orgulje opus 125., *Tri psalma* za glas i orgulje: *Zašto se bune narodi*, *Ovo je dan* — Psalm 117 i *Poklikni Gospodu* Psalm 99 — kao Opus 130. Osam Marijanskih pjesama pod zajedničkim naslovom *Uz večernje zvono* — za jedan i dva glasa i orgulje, opus 150, *Svetačke pjesme* za duet, zbor i orgulje posvećene Svetom Antunu, Svetom Jurju, Svetim Petru i Pavlu, Mariji Tereziji i Sv. Petru Fourieru i *Te Deum* opus 204 za tenor (sopran)

ca, Bača, Selenče, Vajske, Bođana, Plavne i Novog Sela pokraj Dunava — na jugu Bačke — staro je slavensko ime — od Bukovih šuma toga kraja. Postanak Bukina sela seže valjda još u IX. stoljeće, a nakon Osmanlijske najezde godine 1526. doselili su se preko Slavonije u opustošenu Bačku *Šokci* — Hrvati iz Bosne. U to se vrijeme pojavljuju *Andrići* u Slavoniji, Srijemu, Bačkoj i Baranji. U *suiti Bukin* skladatelj iznosi svoja intimna čuvstva prema selu svoga oca i groba svoje majke te sjećanje na vlastito bukinsko djetinjstvo.

I njegova prva opera *Dužijanca* opus 200 na vlastiti libreto, komponirana 1952. godine, čija je praiizvedba održana u Narodnom kazalištu u Subotici, građena je u stilu, koji vuče korijenje iz bačkog glazbenog folklora, pa je bez sumnje, naišla na jak odjek u najširim narodnim slojevima naše publike. Sadržaj opere *Dužijanca* zasniva se na bunjevačkom žetvenom narodnom običaju. Kada je žito požeto onda Bunjevci slave svoju proslavu žetve — *dužijancu* . . . Prema toj riječi dobila je i Andrićeva prva bunjevačka opera svoje ime . . . « Sva je glazba opere *Dužijanca* izrasla iz dva osnovna motiva: iz motiva bunjevačkog momačkog kola i motiva pjesme o žetvi *Ej, što je lipo žito* . . . Svi ostali

motivi koji se pojavljuju u pojedinim dijelovima opere, a ima ih ukupno 25, mogu se svesti na ta dva osnovna motiva iz kojih su svi redom izrasli poprimivši u pojedinoj svojoj muzičkoj funkciji vlastitu fizionomiju. Prvi od ta dva osnovna motiva, motiv *Momačkog kola*, daje temeljnu notu, temeljni ugođaj cijeloj operi, koja njim u uvertiri počnje i njim u završnoj baletnoj sceni završava. Plesni karakter tog motiva obilježava radost i vedrinu, kojom je cijela opera prožeta. Taj najtipičniji bunjevački narodni motiv označuje najjasnije, da je srž svega zbivanja i scenskog i glazbenog u ovoj operi bunjevački život glorificiran u okviru glavnog bunjevačkog godišnjeg rada — žetve ... Kada odmah na početku prvog čina mlade risaruše zapjevaju »Jarko sunce odskočilo, a naši momci uranili ... « osjećamo ovdje melodijski i ritmički oslon na motiv bunjevačkog momačkog kola. Glazba i pjev na taj motiv prati mlade risaruše i risare kroz cijeli prvi čin, sve dok se iza pletenja uža ne zaigra kolo. ... Drugi glavni motiv *Dužijanice* motiv pjesme o žetvi, postaje i motiv ljubavi bandaša i bandašice, koji su predvodnici žetve i središte risarskog rada i slavlja. Radnja opere se događa na salašu u okolici Subotice, pa je i Subotica ovdje dobila svoj poseban svečani motiv u glazbi *Dužijanice*, motiv, koji je manifestativno istaknut osobito u orkestru ... Takva je muzika *Dužijanice* s obzirom na motivičku građu. Iz te građe razvijaju se melodije, koje su stvorene u duhu bačkog glazbenog folklor. Niti jedna melodija nije citat poznatih narodnih melodija, nego ih je Dr. Andrić stvorio u duhu ili na način narodnih melodija. Jedino motivi *Bunjevačkog momačkog kola* nastupaju djelomično citirani. Dapače sva tri motiva toga kola javljaju se raštrkano u glazbi završnog baleta. Citiranje ovog najznačajnijeg bunjevačkog glazbenog motiva ima svoje obrazloženje u biti i značenju opere koja je izražaj bunjevačkog života i bunjevačke radosti u najsvečanijem času bačkog svakogodišnjeg rada napisao je Dr. Josip Andrić uoči premijere ... »Opera *Dužijanica* po svojoj glazbi doista je prava bačka, prava bunjevačka narodna opera. Ona je toliko popularno narodna, da će u njoj naći sebe i svoje uživanje svaki salašar, a uz to je ona toliko umjetnički odraz bačkog života, da će biti doživljaj za svakog uopće, tko voli ono najljepše i najvrednije, što Bačka u sebi ima ...

Dr. Josip Andrić je bio »vječiti putnik« prvenstveno radi sakupljanja narodnog melosa, ali su stalni susreti, prisno i trajno održavanje kontakata s rodnom Bačkom, te Srijemom i Slavonijom imali dublje korijene od ekskluzivno — naučnog putovanja i traganja za narodnim blagom. Radio je i doprinio zblizavanju Hrvata, ne samo Šokaca i Bunjevaca u Bačkoj, a pritom ga je ideja o malom narodu koji ima svoje vlastite etničke korijene i svoj tradicionalni kulturni razvoj, a time i pravo na samostalnost i slobodu, dovela i do Slovaka, Iraca, Gradišćanskih Hrvata i Lužičkih Srba. Zanimala

ga je njihova glazba, kultura, književnost i prošlost — o čemu je često pisao.

Posvećujući ove redke Dr. Josipu Andriću i njegovom glazbenom doprinosu želio sam posebno istaći njegovo stvaralaštvo posvećeno Bunjevcima i Šokcima. Baš po tom njegovom radu možemo ga ubrojiti ne samo među najplodnije, nego i najznačajnije hrvatske skladatelje i muzikologe uopće. A što je tim svojim djelima učinio krajevima svoga rođenja, djetinjstva i mladosti — Bačkoj, Srijemu i Slavoniji — to će možda tek budućnost znati pravocijeniti.

ZUSAMMENFASSUNG

BUNJEWAZEN UND SCHOKAZEN IN DEN KOMPOSITIONEN VON DR. JOSIP ANDRIĆ

Dr. JOSIP ANDRIĆ (geboren am 14. März 1894 in Bukin, gestorben am 7. Dezember 1967 in Zagreb) hat über 700 Kompositionen, wovon um 350 Kompositionen für Tamburizzaorchester, geschrieben. In seinen Werken handelt er vorwiegend Thematik von Batschka, Sirmien und Slawonien ab, so ist seine Oper *Dužijanica*, die erste Oper von Batschka überhaupt. Die zweite Oper *Sijakunja* beschreibt die Gegend von Slawonien (Požega), die dritte *Raspršeno kolo* (Zersprengter Kolo, Kreis) beinhaltet Slawonien und Sirmien, die vierte *Matoš* preist als die Hauptfigur, den gleichnamigen Dichter von Batschka, der aber in Sirmien geboren war. Seine Operette *Na vrbi svirala* (Flöten an der Weide) passiert auch in Batschka und Sirmien. Er hat auch sieben Kantaten, drei Symphonien, Streichquartett und zahlreiche geistliche Kompositionen für Stimme, Chor und Orgel geschrieben. Auch wenn er auf den fast allen Gebieten der Musik tätig war — Oper, Symphonie, Kammer — und Vokalmusik — war er hauptsächlich Komponist für Tamburizzaorchester. Er hat auch Ballett *Jurjaši* geschrieben. Von Andrić stammt auch Handbuch *Schule für Tamburizzas, alle Systeme* (Zagreb 1953) und historischer Überblick *Tamburizzamusik* (Slavonska Požega 1962). Dazu hat er folgende Bücher verfasst: *Wie werden wir Musik verstehen, Russische Oper, Slowakische Musik, Serbische Musik* und viele anderen Studien und Artikel aus der Musik. Er hat sieben Konzertouvertüren, grosse Zahl von Suiten, 22 Konzerttänze, 10 Elegien, 7 Rapsodien, *Konzert für Solo-Bratsche und Tamburizzaorchester in A-Moll*, circa 100 neue Kolos im populären Geist komponiert. Er hat über 2 000 Volkslieder und Volkstänze aus Kroatien gesammelt und niedergeschrieben.

U pripremi je Monografija o Albi Vidakoviću i gramofonska ploča s njegovim skladbama. Zbog poskupljenja troškova tiskanja ponovno molimo sve njegove učenike, prijatelje i poštivatelje da svojim dobrovoljnim prilozima pomognu da se planovi mogu ostvariti.

Priloge slati na: Institut za crkvenu glazbu, 41000 Zagreb, Kaptol 29.